

Sygn. akt III AUa 249/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Krzysztof Szewczak (spr.)
Sędziowie:	SA Teresa Czekaj SA Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska
Protokolant: sekr. sądowy Bożena Karczmarz	

po rozpoznaniu w dniu 25 kwietnia 2013 r. w Lublinie

sprawy J. B. (1)

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o ustalenie prawa do renty rolniczej w związku z wypadkiem przy pracy rolniczej

na skutek apelacji wnioskodawcy J. B. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Zamościu

z dnia 17 stycznia 2013 r. sygn. akt IV U 1382/10

oddala apelację.

III AUa 249/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 10 czerwca 2010 r., nr GIW – (...) Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego odmówił wnioskodawcy J. B. (1) przyznania prawa do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy rolniczej, ponieważ komisja lekarska KRUS orzeczeniem z dnia 7 czerwca 2010 r. nie stwierdziła u niego całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym.

W odwołaniu od tej decyzji J. B. (1) wniósł o jej zmianę poprzez przyznanie prawa do świadczenia. Podniósł, że w dniu 21 lipca 2009 r. uległ bardzo ciężkiemu wypadkowi przy pracy rolniczej. Zarzucił, iż w postępowaniu przed organem rentowym nie był badany przez laryngologa ani okulistę, którzy mogliby ocenić stan jego zdrowia po wypadku.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy, wskazując na orzeczenie komisji lekarskiej KRUS z dnia 7 czerwca 2010 r. o czasowej niezdolności wnioskodawcy do pracy w gospodarstwie rolnym, wnosił o oddalenie odwołania.

Wyrokiem z dnia 17 stycznia 2013 r. Sąd Okręgowy w Zamościu oddalił odwołanie.

W uzasadnieniu tego wyroku Sąd I instancji ustalił, że wnioskodawca J. B. (1), urodzony w dniu (...), podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników od dnia 1 stycznia 1992 r. w związku z prowadzeniem działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym o powierzchni 19,65 ha.

W dniu 21 lipca 2009 r. uległ on wypadkowi przy pracy rolniczej. Po napompowaniu koła w wozie, do czego użył sprężarki zamontowanej w ciągniku, chciał sprawdzić czy z koła nie ucieka powietrze. W momencie przyłożenia głowy do koła nastąpiło zerwanie śrub mocujących felgę i wnioskodawca został uderzony felgą w głowę. Wskutek tego wypadku ubezpieczony doznał urazu czaszkowo– mózgowego z otwartym złamaniem zatok czołowych i sitowych, złamaniem przedniej ściany zatoki szczękowej lewej i kości nosa, stłuczeniem obu płatów czołowych i prawego płata ciemieniowego. Łączny długotrwały uszczerbek na zdrowiu w związku ze skutkami tego wypadku został określony na 95%. Po wypadku, w okresie od dnia 22 lipca 2009 r. do dnia 30 kwietnia 2010 r., wnioskodawca pobierał zasiłek chorobowy.

W dniu 23 kwietnia 2010 r. ubezpieczony zgłosił w organie rentowym wniosek o przyznanie prawa do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy rolniczej.

W postępowaniu wszczętym na skutek tego wniosku lekarz rzeczoznawca KRUS orzeczeniem z dnia 11 maja 2010 r. nie uznał ubezpiezonego za całkowicie niezdolnego do pracy w gospodarstwie rolnym, ale za czasowo niezdolnego do pracy w tym gospodarstwie – do lipca 2010 r. Czasowa niezdolność do pracy uprawniała do zasiłku chorobowego. Po złożeniu przez wnioskodawcę odwołania od orzeczenia lekarza rzeczoznawcy KRUS, został on skierowany na badania przez komisję lekarską KRUS, która orzeczeniem z dnia 7 czerwca 2010 r. uznała go za nadal czasowo niezdolnego do pracy w gospodarstwie rolnym i przyjęła, że w wyniku dalszego leczenia oraz rehabilitacji, odzyska on zdolność do pracy w gospodarstwie rolnym.

To ostatecznie orzeczenie stanowiło dla organu rentowego podstawę do wydania zaskarżonej decyzji, odmawiającej wnioskodawcy prawa do renty rolniczej.

Celem sprawdzenia prawidłowości tej decyzji Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłych lekarzy: laryngologa, okulisty i neurologa, w której mieli się wypowiedzieć czy wnioskodawca jest całkowicie niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym w związku z wypadkiem przy pracy rolniczej zaistniałym w dniu 21 lipca 2009 r.

Biegłe: laryngolog H. S., okulista A. K. (1) i neurolog A. K. (2) w opinii z dnia 22 września 2010 r. rozpoznały u wnioskodawcy stan po urazie czaszkowo-mózgowym, stan po złamaniu przedniej ściany zatoki szczękowej lewej, otwartym złamaniu zatok czołowych i sitowych, uszkodzeniu przedniego dołu czaszki, po stłuczeniu mózgu prawego płata czołowego, zespół psychoorganiczny?, stan po urazie gałek ocznych z podwichnięciem soczewek obu oczu, stan po operacji zaćmy pourazowej z wszczepem soczewek wewnątrzgałkowych obu oczu, stan po plastyce tęczówek obu oczu oraz jaskrę wtórną. W ocenie tych biegłych, ubezpieczony nie jest całkowicie niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym.

W uzasadnieniu opinii biegłe podały, że wnioskodawca był leczony operacyjnie laryngologicznie oraz czterokrotnie okulistycznie. Badaniem neurologicznym nie stwierdziły cech uszkodzenia CUN i objawów korzeniowych. Zaznaczyły, że wnioskodawca przy próbach mózdkowych – zgrabnie staje i chodzi na palcach i piętach. Chód ma sprawny. Badaniem okulisty stwierdzono ostrość wzroku do dali OP=0.6, OL=0.9, do bliży Sn OP=0.5 po korekcji okularowej, pole widzenia w granicach normy. Biegłe wskazały, że wnioskodawca wymaga przyjmowania leków przeciwjaskrowych

i okresowej kontroli okulistycznej. W rezultacie biegłe przyjęły, że zmiany pourazowe wymagają dalszego leczenia, ale w obecnym stopniu zaawansowania nie spowodują całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym.

Z uwagi na rozpoznanie u wnioskodawcy zespołu psychoorganicznego Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłych psychologa i psychiatry.

Biegłe: psycholog E. W. i psychiatra B. S. w opinii z dnia 16 listopada 2010 r., rozpoznały u wnioskodawcy organiczne zaburzenia osobowości (pourazowe?) i również nie uznały go za całkowicie niezdolnego do pracy w gospodarstwie rolnym.

W uzasadnieniu tej opinii biegłe stwierdziły, że rozpoznane zaburzenia powodują utrudnienie funkcjonowania wnioskodawcy, ale nie mają znaczącego wpływu na jego globalne funkcjonowanie. Zauważyły, że wnioskodawca jest częściowo krytyczny wobec swoich ograniczeń wynikających z choroby, lecz zgłaszane przez niego objawy pozwalają mu na osobiste wykonywanie niezbędnych prac w gospodarstwie rolnym.

Po złożeniu do akt sprawy opinii biegłych z dnia 30 sierpnia 2010 r., wydanej w sprawie sygn. akt IV U 116/10 Sądu Rejonowego w Zamościu o jednorazowe odszkodowanie, w której przyjęto 30% uszczerbek na zdrowiu wnioskodawcy z przyczyn okulistycznych, Sąd I instancji dopuścił dowód z uzupełniającej opinii biegłego lekarza okulisty A. K. (1).

Biegła lekarz okulista w opinii uzupełniającej z dnia 27 maja 2011 r. stwierdziła, że wszczepienie wnioskodawcy sztucznych soczewek obuczośnie nie powoduje niezdolności do pracy, ale stwarza ograniczenia do wykonywania pracy wymagającej dużego wysiłku fizycznego i uznała, jak poprzednio, że wnioskodawca z przyczyn okulistycznych nie utracił całkowicie zdolności do pracy w gospodarstwie rolnym.

Po złożeniu przez wnioskodawcę dodatkowej dokumentacji dotyczącej jego leczenia, Sąd Okręgowy dopuścił dowód z kolejnej opinii uzupełniającej biegłej lekarz okulisty A. K. (1). W drugiej opinii uzupełniającej z dnia 22 września 2011 r. biegła podtrzymała swoje wcześniejsze opinie o zdolności wnioskodawcy do pracy w gospodarstwie rolnym. Uzupełniająco podała, że leczenie operacyjne zaćmy poprzez wszczepy tylnokomorowe soczewek z tworzywa sztucznego, dzięki dzisiejszym technikom operacyjnym, odbudowuje optymalne warunki widzenia i w myśl aktualnej wiedzy okulistycznej nie jest przeciwwskazaniem do pracy, a ma na celu przystosowanie do powrotu do pracy, także fizycznej. Jej zdaniem, wnioskodawca może ponownie podjąć czynności zawodowe, jeśli nie wymagają one maksymalnego wysiłku fizycznego organizmu lub cięższej niż poprzednio pracy.

W związku z przedłożeniem przez wnioskodawcę kolejnych, nowych dowodów jego leczenia, Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii innych biegłych: okulisty, otolaryngologa, neurologa, psychiatry i psychologa.

Biegły psycholog N. W. w opinii z dnia 6 grudnia 2011 r., stwierdziła u wnioskodawcy funkcjonowanie intelektualne w granicach inteligencji niższej niż przeciętna oraz cechy zespołu psychoorganicznego. Biegli lekarze: okulista K. S., laryngolog H. A., neurolog P. W. i psychiatra J. U. rozpoznali u wnioskodawcy stan po urazie głowy po rekonstrukcji zatok obocznych nosa, repozycji i stabilizacji nosa, urazie gałek ocznych z podwichnięciem soczewek, operacji zaćmy pourazowej obu oczu z wszczepieniem implantów, po plastyce tęczówek, makulopatię pourazową OPL, jaskrę OPL, przebyte stłuczenie mózgu oraz organiczne zaburzenia osobowości o etiologii pourazowej.

Biegli również w tej łącznej opinii zgodnie stwierdzili, że wnioskodawca po leczeniu i operacjach naprawczych, nie jest całkowicie niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym.

W opinii uzupełniającej, biegła lekarz okulista K. S. stwierdziła, że u wnioskodawcy po operacji zaćmy pourazowej obu oczu, uzyskano dobrą ostrość wzroku, a znikome ilości powikłań przy obecnych technikach operacyjnych praktycznie nie powodują przeciwwskazań do pracy fizycznej.

Z uwagi na zastrzeżenia zgłaszane przez wnioskodawcę do już wydanych w sprawie opinii oraz uwzględniając kolejno, nowo złożoną przez wnioskodawcę dokumentację medyczną, Sąd I instancji dopuścił dowód z opinii nowego, czwartego już zespołu biegłych lekarzy: okulisty, laryngologa, neurologa i psychiatry. Wydanie opinii w tym przypadku

zlecił biegłym, którzy w sprawie o jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy rolniczej, określili długotrwały uszczerbek na zdrowiu ubezpieczonego w wysokości 95%.

Biegli lekarze: okulista J. P., laryngolog M. A., neurolog M. D. (1) i psychiatra M. D. (2) w opinii z dnia 25 czerwca 2012 r., rozpoznali u wnioskodawcy stan po przebytych w dniu 21 lipca 2009 r. urazie czaszkowo-mózgowym ze stłuczeniem obu płatów czołowych i prawego płata ciemieniowego, zaburzenia snu, stan po witekromii tylnej z usunięciem zaćmy urazowej, wszczepem tylnokomorowym i plastyką tęczówki oka lewego, stan po usunięciu zaćmy pourazowej oka prawego, stan po plastyce tęczówki oka lewego, jaskrę wtórną, stan po urazie twarzoczaszki ze złamaniem przedniej i tylnej ściany oczodołów, komórek sitowych i nosa, organiczne zaburzenia osobowości oraz obniżenie sprawności intelektualnej do poziomu niższego od przeciętnego. W ocenie tych biegłych, zgodnej z poprzednio wydanymi w sprawie opiniami, wnioskodawca przy posiadanych schorzeniach nie jest całkowicie niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym.

Uzasadniając tę opinię, biegli stwierdzili, że wnioskodawca okresowo zgłasza się do poradni neurologicznej z powodu zaburzeń snu i doraźnie przyjmuje leki nasenne. Stan wzroku sprowadza profilaktyczne ograniczenie do pracy związanej ze stałym i znacznym wysiłkiem fizycznym, przez co należy rozumieć pełnoetatowe zatrudnienie przy ciężkich pracach fizycznych, ale ograniczenie to nie dotyczy pracy w gospodarstwie rolnym. Aktualny stan laryngologiczny wnioskodawcy, nie sprowadza u niego całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym. W badaniu psychiatrycznym nie stwierdzono istotnych zmian w stanie psychicznym wnioskodawcy. Biegli podkreślili, że orzeczonego przez nich u wnioskodawcy wysokiego uszczerbku na zdrowiu w związku z wypadkiem, któremu uległ on w dniu 21 lipca 2009 r., nie można wiązać z obecnym stanem jego zdrowia i zdolnością do pracy w gospodarstwie rolnym.

Sąd Okręgowy podzielił opinie biegłych, jako sporządzone przez lekarzy o specjalnościach odpowiednich do schorzeń wnioskodawcy. Opinie zostały wydane w oparciu o dokumentację lekarską zawartą w aktach sprawy, po odebraniu od wnioskodawcy wywiadu i przeprowadzeniu stosownych badań. Opinie są fachowe i jednoznaczne, zawierają należyte i przekonujące uzasadnienia, są zgodne z orzeczeniami lekarskimi wydanymi w postępowaniu przed organem rentowym.

Sąd I instancji podkreślił, iż zgromadzony w sprawie niniejszej materiał dowodowy jednoznacznie wskazuje na to, że J. B. (1) nie spełnił jednego z warunków prawa do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy, bliżej określonych w art. 21 ust. 1, 4 i 5 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz. U. 2008 r., Nr 50, poz. 291 ze zm.), które muszą być spełnione łącznie, a mianowicie nie udowodnił, że jest całkowicie niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym. Podkreślił, iż opinie o braku u wnioskodawcy całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym wydały w sprawie niniejszej 4 zespoły biegłych: 12 lekarzy specjalistów i 2 psychologów. Niezależnie od siebie opiniowało 3 okulistów (A. K. (1), K. S. i J. P.), 3 laryngologów (H. S., H. A. i M. A.), 3 neurologów (A. K. (2), P. W. i M. D. (1)), 3 psychiatrów (B. S., J. U. i M. D. (2)) oraz 2 psychologów (E. W. i N. W.). Okulista A. K. (1) dwukrotnie uzupełniała swoją opinię, a zespół biegłych w składzie: okulista K. S., neurolog P. W. i psychiatra J. U., wydali dodatkowo jedną opinię uzupełniającą.

Praca wnioskodawcy w jego gospodarstwie rolnym o powierzchni 19,65 ha, niewątpliwie często wymaga od niego użycia sił fizycznych, ale nie jest to ciężka praca fizyczna, wykonywana bez przerwy. Większość ciężkich prac w rolnictwie wykonuje się obecnie przy pomocy maszyn i urządzeń i z pewnością wnioskodawca ma możliwość korzystania z takiej pomocy. Nie jest również wykluczone, że ubezpieczony niekiedy, w razie potrzeby, może korzystać przy tego rodzaju pracach z pomocy innych osób. Jak sam wskazał w kwestionariuszu zawodowym dla osób ubiegających się o renty rolnicze z ubezpieczenia społecznego rolników w swoim gospodarstwie rolnym uprawia głównie zboża, rzepak i fasolę, co związane jest przede wszystkim ze zmechanizowanym charakterem wykonywanych prac.

Podzielając pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z dnia 12 stycznia 2010 r., I UK 204/09 (LEX 577813), iż w sprawie, której przedmiotem jest prawo do renty z ubezpieczenia społecznego, warunkująca powstanie tego prawa ocena niezdolności do pracy, w zakresie wymagającym wiadomości specjalnych, musi znaleźć oparcie w dowodzie z opinii biegłych, posiadających odpowiednią wiedzę medyczną, adekwatną do rodzaju schorzeń ubezpieczonego, Sąd Okręgowy za podstawę faktyczną rozstrzygnięcia sprawy przyjął wnioski końcowe zawarte we wszystkich wydanych w sprawie opiniach biegłych, z których jednoznacznie wynika brak całkowitej niezdolności wnioskodawcy do pracy w gospodarstwie rolnym w związku z wypadkiem przy pracy rolniczej, któremu uległ on w dniu 21 lipca 2009 r.

Sąd Okręgowy podkreślił, że tylko ograniczenie możliwości wykonywania niektórych prac w gospodarstwie rolnym (np. szczególnie ciężkich fizycznie), nie wyczerpuje przesłanki całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym.

Mając to wszystko na uwadze Sąd I instancji oddalił odwołanie.

W apelacji J. B. (1) wskazał, iż zaskarża wyrok Sądu I instancji w całości. Zarzucił temu wyrokowi w istocie wadliwą ocenę opinii biegłych lekarzy, na których zostało oparte rozstrzygnięcie sprawy niniejszej. Dokonując oceny opinii biegłych wydanych w sprawie niniejszej Sąd Okręgowy, zdaniem apelanta, pominął brak odpowiedniej wiedzy oraz wymaganych wiadomości specjalnych badających go biegłych lekarzy, głównie okulistów, adekwatnych do rodzaju schorzeń, co zaważyło na niekorzystnym dla niego rozpoznaniu sprawy. Wnioskodawca zarzucił przy tym brak jednoznaczności w dokonanej przez biegłych ocenie stanu jego zdrowia, brak u nich wiedzy na temat pracy w 17-hektarowym gospodarstwie rolnym, a co za tym idzie błąd w jej ocenie mający wpływ na wynik sprawy.

Wnioskodawca powołując się na przepis art. 381 k.p.c. załączył do apelacji kopie dokumentacji medycznej dotyczącej przebytych pięciu operacji, w tym czterech operacji oczu z wszczepami oraz operacji i rekonstrukcji twarzy – czoła i nosa.

Ubezpieczony powołując się na te zarzuty i ich uzasadnienie wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości. Treść apelacji pozwala jednak na stwierdzenie, że apelant w istocie domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji pozwanego organu rentowego poprzez ustalenie prawa do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy rolniczej.

W uzasadnieniu apelacji wnioskodawca bardzo szczegółowo opisał przebieg wypadku przy pracy rolniczej, któremu uległ w dniu 21 lipca 2009 r., długotrwały proces leczenia po tym wypadku oraz ponownie odniósł się do opinii biegłych lekarzy okulistów. Podniósł, iż biegli nie uwzględnili specyfiki pracy w gospodarstwie rolnym prowadzonym przez niego, a mianowicie arealu tego gospodarstwa oraz że większość prac wykonywanych w nim ręcznie winna być kwalifikowana jako ciężkie, co sprawia, że ze względów zdrowotnych nie może on ich wykonywać.

Ubezpieczony dalej stwierdził, iż opinie (zasadnicza i dwie uzupełniające) wydane przez biegłego lekarza okulistę A. K. (1) nie mogą być uznane za miarodajne, ponieważ zostały oparte jedynie na wyniku badania pola widzenia.

Apelant zwrócił uwagę na to, że biegły lekarz okulista J. P. w opiniach wydanych w sprawie niniejszej oraz wcześniej w sprawie sygn. akt IV U 116/10 Sądu Rejonowego w Zamościu odmiennie ocenił skutki urazu doznanego w wypadku przy pracy rolniczej, któremu ubezpieczony uległ w dniu 21 lipca 2009 r. W tej ostatniej sprawie biegły stwierdził, że skutki te są trwałe, natomiast w sprawie niniejszej ocenił je jako nietrwałe.

Zarzucił biegłym, że nie uwzględnili dokumentacji medycznej dotyczącej leczenia po wypadku w klinikach: okulistycznej przy ul. (...) w L. oraz PSK przy ul. (...) w L., którą im dostarczył.

Zdaniem apelanta biegli ze względu na brak odwagi osobistej, koleżeńskie układy panujące w ich środowisku oraz brak szacunku dla drugiego człowieka, wydali niekorzystne dla niego opinie.

Ubezpieczony dalej zarzucił, iż Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wiele miejsca poświęcił ogólnie zmechanizowaniu pracy na wsi, zaś pominął sposób prowadzenia jego gospodarstwa rolnego, stopień wyposażenia tego gospodarstwa w maszyny rolnicze (stary ciągnik U. C 330, pług, brona, kultywator, brona talerzowa, opryskiwacz, rozsiewacz do nawozów i rozrzutnik obornika). Podkreślił, że w jego gospodarstwie rolnym większość prac wykonywanych jest ręcznie. Wnioskodawca następnie bardzo szczegółowo opisał prace wykonywane w jego gospodarstwie rolnym w ciągu roku kalendarzowego, poczynając od zakończenia żniw aż do zbiorów w następnym roku. Zwracał uwagę na to, że prace te często wykonywane są w trudnych warunkach (kontakt ze środkami chemicznymi, praca w kurzu i upale albo na mrozie) oraz wymagają one dużego wysiłku fizycznego (nalewanie paliwa z kanistra do ciągnika, doczepianie maszyn do ciągnika, rozładowywanie nawozów i zasypywanie ich do zbiornika rozsiewacza, ręczne ładowanie obornika na rozrzutnik, załadunek zboża na przyczepę i następnie jego rozładunek, zwózka siana i słomy itd. itp.). Brak u biegłych wiedzy o specyfice pracy w gospodarstwie rolnym ubezpieczonego zaważył, jego zdaniem, na wydaniu przez nich niekorzystnych dla niego opinii. Apelant podniósł przy tym, iż nikt spośród biegłych nie pytał go jakie konkretnie prace w gospodarstwie rolnym on wykonuje.

Reasumując ubezpieczony stwierdził, iż w następstwie przebytego wypadku utracił zdolność do osobistego wykonywania pracy w swoim gospodarstwie rolnym.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Ustalenia Sądu I instancji i wyprowadzone na ich podstawie wnioski Sąd Apelacyjny w pełni podziela i przyjmuje za własne. Sprawia to, że nie zachodzi potrzeba powtarzania szczegółowych ustaleń faktycznych oraz dokonanej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku interpretacji przepisów prawa mających zastosowanie w sprawie niniejszej. Jeżeli więc uzasadnienie orzeczenia sądu pierwszej instancji, sporządzone zgodnie z wymaganiami art. 328 § 2 k.p.c., spotyka się z pełną akceptacją sądu drugiej instancji, to wystarczy, że da on temu wyraz w treści uzasadnienia swego orzeczenia (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 8 października 1998 r., II CKN 923/97 – OSNC 1999, z. 3, poz. 60; z dnia 12 stycznia 1999 r., I PKN 21/98 – OSNAP 2000, nr 4, poz. 143; z dnia 20 stycznia 2000 r., I CKN 356/98 – LEX nr 50863; z dnia 7 kwietnia 2004 r., IV CK 227/03 – LEX nr 585855; z dnia 20 maja 2004 r., II CK 353/03 – LEX nr 585756; z dnia 17 lipca 2009 r., IV CSK 110/09 – LEX nr 518138; z dnia 27 kwietnia 2010 r., II PK 312/09 – LEX nr 602700).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, w toku przeprowadzonego postępowania Sąd Okręgowy wyjaśnił wszystkie istotne okoliczności mające wpływ na rozstrzygnięcie sprawy niniejszej. Sąd I instancji przeprowadził wszechstronne i wyczerpujące postępowanie dowodowe, korzystając przy tym z opinii biegłych lekarzy specjalistów z zakresu okulistyki, laryngologii, neurologii i psychiatrii oraz dwóch biegłych psychologów, a zatem osób reprezentujących aż cztery różne specjalności medyczne, a także psychologię, w pełni adekwatnych do rodzaju schorzeń i dolegliwości zgłaszanych przez wnioskodawcę. Wnioski, które Sąd Okręgowy wywiódł z tych opinii były w pełni uzasadnione i w niczym nie naruszały zasady swobodnej oceny dowodów wyrażonej w art. 233 § 1 k.p.c.

Wbrew sugestiom ubezpieczonego Sąd Okręgowy starannie rozważył cały, obszerny materiał dowodowy zgromadzony w sprawie niniejszej. Trafnie zwrócił uwagę, iż oceny stanu zdrowia wnioskodawcy dokonały aż cztery zespoły biegłych, w tym 12 lekarzy specjalistów czterech różnych specjalności medycznych oraz 2 psychologów. Niezależnie od siebie opinie w sprawie wydało 3 biegłych lekarzy okulistów, 3 biegłych lekarzy neurologów, 3 biegłych lekarzy laryngologów i 3 biegłych lekarzy psychiatrów, a także dwóch wspomnianych psychologów. Należy przy tym mieć na uwadze, iż jeden z biegłych lekarzy okulistów (A. K. (1)) dwukrotnie uzupełniał wydaną wcześniej opinię zasadniczą. Zespół biegłych lekarzy: okulista K. S., neurolog P. W. i psychiatra J. U., po zgłoszeniu przez ubezpieczonego uwag i zastrzeżeń do opinii zasadniczej, również wydawał opinię uzupełniającą. Ze wszystkich opinii biegłych wydanych w sprawie niniejszej zgodnie wynika, że rozpoznane u apelanta schorzenia, a mianowicie stan po przebytych w dniu 21 lipca 2009 r. urazie czaszkowo-mózgowym ze stłuczeniem obu płatów czołowych i prawego płata ciemieniowego, zaburzenia snu, stan po witrektomii tylnej z usunięciem zaćmy urazowej, wszczepem tylnokomorowym i plastyką tęczówki oka

lewego, stan po usunięciu zaćmy pourazowej oka prawego, stan po plastyce tęczówki oka lewego, jaskrę wtórną, stan po urazie twarzoczaszki ze złamaniem przedniej i tylnej ściany oczodołów, komórek sitowych i nosa, organiczne zaburzenia osobowości oraz obniżenie sprawności intelektualnej do poziomu niższego od przeciętnego, nie czynią J. B. (1) całkowicie niezdolnym do pracy w gospodarstwie rolnym. Biegli lekarze okuliści zgodnie podkreślili, że stan wzroku ubezpieczonego po urazie doznany w następstwie w/w wypadku przy pracy rolniczej sprowadza profilaktyczne ograniczenia do pracy związanej ze stałym i znacznym wysiłkiem fizycznym, przez co należy rozumieć pełnoetatowe zatrudnienie przy ciężkich pracach fizycznych, z tym że ograniczenie to nie dotyczy pracy w gospodarstwie rolnym. Zwrócili oni uwagę na to, że leczenie operacyjne zaćmy poprzez wszczepy tylnokomorowe soczewek z tworzywa sztucznego, dzięki dzisiejszym technikom operacyjnym charakteryzującym się znikomą ilością powikłań, odbudowuje optymalne warunki widzenia i w myśl aktualnej wiedzy okulistyki nie jest przeciwwskazaniem do pracy, a ma na celu przystosowanie do powrotu do pracy, także fizycznej. Przeciwwskazanie dla wnioskodawcy stanowi jedynie wykonywanie czynności (prac) wymagających maksymalnego wysiłku fizycznego organizmu lub wykonywania pracy cięższej od wykonywanej przed wypadkiem. Zdecydowana większość czynności wykonywanych w gospodarstwie rolnym, również tych opisanych szczegółowo w apelacji, nie może być kwalifikowana jako wymagająca maksymalnego wysiłku fizycznego organizmu.

Sąd Apelacyjny podzielił wnioski zawarte w wydanych w postępowaniu przed Sądem I instancji opiniach biegłych z zakresu okulistyki, neurologii, laryngologii, psychiatrii i psychologii, ponieważ są one logiczne, spójne i zdecydowane. Opinie biegłych należy również określić jako fachowe i rzetelne, albowiem zostały one oparte na kompleksowej dokumentacji medycznej, na wynikach specjalistycznych badań, którym ubezpieczony został poddany po wypadku, a także na wynikach badań osobiście przeprowadzonych przez biegłych. Opinie uwzględniały ponadto wszystkie uwagi zgłoszone przez wnioskodawcę. Za miarodajnością opinii przemawiał również i ten fakt, że pozostawały one w pełnej zgodności ze sobą, wzajemnie się uzupełniając. W ocenie Sądu Apelacyjnego wymienione opinie biegłych w pełni mogły stanowić podstawę do stanowczego rozstrzygnięcia sprawy niniejszej. Pozwoliły one na nie budzące jakichkolwiek wątpliwości przyjęcie, że w obecnym stanie zdrowia J. B. (1) nie jest całkowicie niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym. Rodzaj schorzeń charakterystycznych dla niego oraz ich aktualny stopień zaawansowania powodują jedynie ograniczenia w pracy w tym gospodarstwie polegające na niemożności wykonywania prac (czynności) wymagających maksymalnego wysiłku fizycznego organizmu. Praca w gospodarstwie rolnym, jak powszechnie wiadomo, polega nie tylko na wykonywaniu takich prac, ale również na wykonywaniu wielu czynności związanych z zarządzaniem oraz wykonywaniu wielu prac fizycznych związanych z lekkim bądź średnim wysiłkiem fizycznym organizmu.

Stwierdzając występowanie w/w schorzeń oraz ich wpływ na wykonywanie przez ubezpieczonego pracy w gospodarstwie rolnym, Sąd Apelacyjny nie podzielił zastrzeżeń i wątpliwości apelanta co do miarodajności wniosków zawartych opiniach biegłych, na których zostało oparte rozstrzygnięcie zawarte w zaskarżonym wyroku. Opinie biegłych wydane w sprawie niniejszej dostarczyły Sądowi I instancji wiadomości specjalnych niezbędnych do prawidłowego merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy niniejszej. Przedstawiony w apelacji zarzut braku u biegłych, głównie u biegłych lekarzy okulistów, odpowiedniej wiedzy medycznej oraz wymaganych wiadomości specjalnych adekwatnych do rodzaju schorzeń mającego doprowadzić do wydania niekorzystnych dla apelanta opinii, należy uznać za całkowicie chybiony. Stanowi on jedynie wyraz subiektywnej oceny wnioskodawcy nie mającej potwierdzenia w zgromadzonym w sprawie niniejszej materiale dowodowym. Apelant nie wykazał bowiem wadliwości przeprowadzonych przez biegłych badań, braku wnikliwości w ocenie dostępnej dokumentacji medycznej, nieuwzględnienie przy wydaniu opinii aktualnego stanu wiedzy w danej specjalności medycznej oraz nieprawidłowego wyprowadzenia wniosków końcowych. Treść wszystkich opinii, w tym okulistyki, pozwala na stwierdzenie, iż dokonując oceny zdolności ubezpieczonego do wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym, biegli mieli na uwadze, że część prac wykonywanych w takim gospodarstwie wymaga dużego wysiłku fizycznego organizmu, który stanowi dla wnioskodawcy przeciwwskazanie. Ta okoliczność sama przez się nie może stanowić o całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, w którym wykonywanych jest również cały szereg czynności wymagających lekkiego i średniego wysiłku fizycznego organizmu, a także związanych z zarządzaniem tym gospodarstwem. Jedynie

niezdolność do osobistego wykonywania wszelkich prac (czynności) w gospodarstwie rolnym może być podstawą ustalenia całkowitej niezdolności do wykonywania pracy w tym gospodarstwie.

Za trafny nie może być również uznany podniesiony w apelacji zarzut, iż biegły lekarz okulista J. P. wydał w sprawie sygn. akt IV U 116/10 Sądu Rejonowego w Zamościu oraz w sprawie niniejszej dwie rażąco sprzeczne opinie zawierające ocenę stanu jego zdrowia. W opinii wydanej w sprawie o jednorazowe odszkodowanie biegły ten stwierdził, że ubezpieczony w następstwie wypadku przy pracy rolniczej doznał trwałego uszczerbku na zdrowiu ze strony narządu wzroku, zaś w opinii wydanej w sprawie niniejszej skutki urazu doznanego w tym wypadku ocenił jako nietrwale. Zachodzi tu jedynie pozorna sprzeczność w ocenie przez biegłego skutków urazu doznanego przez wnioskodawcę w wyniku wypadku przy pracy rolniczej. Należy bowiem mieć na uwadze, że różne są przesłanki prawa do jednorazowego odszkodowania oraz do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy. Sąd Okręgowy nadto słusznie zauważył, iż orzeczonego przez biegłych w sprawie o jednorazowe odszkodowanie wysokiego uszczerbku na zdrowiu w związku z wypadkiem przy pracy rolniczej, któremu wnioskodawca uległ w dniu 21 lipca 2009 r., nie można wiązać z obecnym stanem zdrowia i zdolnością do pracy w gospodarstwie rolnym.

Podniesione w apelacji takie okoliczności jak brak odwagi osobistej biegłych, koleżeńskie układy panujące w środowisku biegłych lekarzy oraz brak z ich strony szacunku do drugiego człowieka, mogły być rozpatrywane jedynie jako uzasadnienie wniosku o wyłączenie biegłych (art. 281 k.p.c.). W toku postępowania przed Sądem I instancji ubezpieczony takich wniosków nie składał. Należy przy tym zauważyć, iż występując z takim wnioskiem strona powinna uprawdopodobnić uzasadniające go okoliczności, jak również przyczyny, dla których dopiero po rozpoczęciu przez biegłego czynności złożyła taki wniosek. W apelacji okoliczności tych ubezpieczony również nie uprawdopodobnił. W związku z tym zarzuty do biegłych podniesione w apelacji należało potraktować jako przedstawienie nie mającego potwierdzenia w okolicznościach sprawy niniejszej, subiektywnego stanowiska wnioskodawcy dotyczącego przyczyn wydania przez biegłych niekorzystnych dla niego opinii.

Wnioskodawca załączył do apelacji plik dokumentów medycznych potwierdzających przebycie po wypadku pięciu operacji, w tym czterech operacji oczu z wszczepami tylnokomorowymi i plastyką tęczówki oka lewego oraz operacji i rekonstrukcji twarzy – czoła i nosa. Z powołaniem się na przepis art. 381 k.p.c. w istocie wnosił o uwzględnienie tych dowodów przez Sąd Apelacyjny. Ponowne przeprowadzanie w postępowaniu apelacyjnym dowodu z tych dokumentów należało uznać za zbędne, ponieważ wnioskodawca złożył je wraz z wnioskiem o zaliczenie w poczet dowodów w toku postępowania przed Sądem I instancji. Dokumenty te Sąd Okręgowy uwzględnił przeprowadzając dowody z kolejnych opinii biegłych lekarzy oraz psychologów. W postanowieniach dowodowych Sąd Okręgowy zlecając kolejnym biegłym wydanie opinii wyraźnie zaznaczał, iż ma to nastąpić po uprzednim zapoznaniu się z dokumentacją medyczną przedstawioną przez wnioskodawcę, w tym z dokumentami potwierdzającymi przebycie w/w operacji.

Mając na uwadze te wszystkie okoliczności Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, iż Sąd I instancji zasadnie przyjął brak spełnienia przez ubezpieczonego podstawowej przesłanki umożliwiającej skuteczne ubiegania się o przyznanie świadczenia – renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy, wymienionej w art. 21 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz.U. 2008 r., Nr 50, poz. 291 ze zm.), tj. brak całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym w rozumieniu art. 21 ust. 5 tej ustawy.

Zaskarżony wyrok odpowiada więc prawu, a apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Z przedstawionych wyżej względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.